

1. Nemes Lampérth József: Kassák Lajos portréja, 1917
Kassák Lajos Emlékmúzeum, Budapest

UITZ BÉLA (1887-1972)

Hevesy Iván portréja, 1918 | *Portrait of Iván Hevesy, 1918*

Tus, papír papírlémezen | Ink, paper on paperboard, 54x37 cm
Jelezve balra középen | Signed left in the middle: Uitz B. 918

Kezdő ár | Starting price: 2 400 000 Ft / 7 273 EUR
Becsérték: 3 600 000 – 4 800 000 Ft
Estimated value: 10 909 – 14 545 EUR

OEUVRE-KATALÓGUS SZÁM | OEUVRE-CATALOGUE NUMBER: 216.
| In: Bajkay Éva: Uitz Béla. Képzőművészeti Kiadó, 1987.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:
| Magyar Aktivizmus. Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 1973., katalógus: 187.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:
| Bajkay Éva: Uitz Béla. Gondolat (Szemtől szemben), Budapest, 1974., 65.

Uitz

Magyarországon a tus műfajának felértékelődése az 1910-es évek progresszív törekvéseivel kötődik. A technika főként az expreszszionizmusnak és futurizmusnak köszönhető népszerűségét. A színátmenetek finomsága, a kép felületének egységes kezelése helyett, ezek az irányzatok a szerkezeti redukciót, a monumentalitást és a dinamikus összhatást hangsúlyozták. Az erőteljes, a plasztikai formák drámai, eksztatikus erejű érzékeltetésére törekvő nagyméretű tuskép elsősorban Kernstok Károly, Berény Róbert, Fémes Beck Vilmos, valamint Kmetty János, Nemes Lampérth József, és nem utolsósorban Uitz Béla munkássága által vált népszerűvé ezekben az években.

A tus műfajának alkalmazása nemcsak a szárazabb, akadémikus modorral jelentett szembefordulást, hanem a nagybányai plein air tónusos felületkezelésével is. Az elhagyás, a tömörítés, s főképp a rajzi folyamat leplezetlen láttatása, a kép szerkezetének hangsúlyozását, valamint a téma felfokozott lelki megélését is elősegítette.

A műfaj legszeniálisabb képviselője Nemes Lampérth József és Uitz Béla volt. Uitz egyéni karaktere a városligeti és kecskeméti első próbálkozások után, 1918-ban erősödött meg. Mint a MA körének meghatározó művésze, ekkor készítette első, a saját temperamentumához leginkább illő emberábrázolásokat, és arcképeket. Sokalagos kompozícióin, munkába mélyedő asszonyfiguráin, vagy éppen a szerkesztőség tagjait ábrázoló portréin azonban nem az egyedit, sokkal inkább az általánost kereste. Akárcsak Nemes Lampérth József, ő is „konok erővel” láttatta modelljeit. A klasszikus festészet formai logikáját, valamint Cézanne komplex szintetikus kompozíciós elveit ötvözve, objektív monumentalitással ragadta meg témáit. Uitz és Hevesy Iván barátsága a MA szerkesztőségében született. Hevesy, mint kritikus és esztéta játszott úttörő szerepet a magyar avantgárd történetében. Művészettörténetet tanult, ekkor ismerkedett meg Kassák Lajossal és körével. Uitz mellett szoros barátság fűzte Bortnyik Sándorhoz, valamint Moholy-Nagy Lászlóhoz is,

akinek 1918-tól keresztapja is volt. 1917-től jelentek meg írásai a MA, a Kékmadár és a Nyugat című folyóiratokban. A Tanácsköztársaság bukása után legtöbb pályatársával ellentétben itthon maradt, de fenntartotta kapcsolatait a bécsi emigrációval. Az 1920-as években a Nyugat, a Független Szemle, a Magyar Írás színikritikusa és filmkritikusaként működött. A progresszív művészeti törekvéseket idehaza támogató mentorok egyik legkivételesebbike volt, akinek a modern művészet irányzatait bemutató könyvsorozata jelent meg a gyomai Kner Nyomda gondozásában az 1920-as évek elején. Hevesy természetesen nem mulasztotta el a barát művészetének értékelését sem: „[...] különösen egyesül alkotójuk michelangelói szenvedélye leonardói elmélyedő, spekulatív látásával, amelyeken páratlan szintézisbe olvad egy hatalmas valóságérzet, monumentális tértagolás és konstruktív világepítés a legszubjektívebb szenvedélyes odaadással és ennek expresszionisztikus kivetülésével” – összegezte Uitz tusképeinek jelentőségét a Nyugat hasábjain 1922-ben.

KASZÁS GÁBOR

